

II-TIP QANDLI DIABETLI BEMORLARDA PARODONTIT KASALLIGINI DAVOLASHNI TAKOMILASHTIRISH

Jamoldinov Elrux Komiljon o'gli

Andijon davlat tibbiyot instituti bolalar stomatologiya kafedrası 2-chi kurs magistri

Annotatsiya: Bugungi kunda oziq-ovqat va sog'liqni saqlash sohasida, II-tip qandli diabet bilan og'rigan bemorlar uchun parodontit kasalligini davolashni takomillashtirish masalasi juda muhimdir. Parodontit, tishlarni o'rab turuvchi to'qimalarning surunkali yallig'lanish holati bo'lib, diabet bilan og'rigan shaxslar orasida ko'proq tarqalgan va jiddiy kechadi. Ushbu tadqiqotda parodontit va II-tip qandli diabet o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikni o'rganish, shuningdek, bemorlar natijalarini yaxshilashga qaratilgan davolash usullari. II-tip qandli diabet va parodontit kasalligi o'rtasida bog'liqlik bemor parvarishida muhim qiyinchiliklarni keltirib chiqaradi. Diabetli bemorlarda parodontitni davolash strategiyalarini yaxshilash, sog'liq natijalarini va hayot sifatini oshirish uchun zarurdir. Ushbu o'zaro bog'liq sog'liq masalalarini samarali hal qilish uchun tadqiqotlar va sog'liqni saqlash mutaxassislari o'rtasida hamkorlikni davom ettirish muhimdir.

Abstract: In today's food and health care context, improving the management of periodontitis in patients with type 2 diabetes is of paramount importance. Periodontitis is a chronic inflammatory condition of the tissues surrounding the teeth and is more common and severe in individuals with diabetes. This study aims to investigate the association between periodontitis and type 2 diabetes, as well as treatment options that may improve patient outcomes. The association between type 2 diabetes and periodontitis poses significant challenges in patient care. Improving treatment strategies for periodontitis in patients with diabetes is essential to improve health outcomes and quality of life. Continued collaboration between research and healthcare professionals is essential to effectively address these interconnected health issues.

Аннотация: Сегодня в сфере питания и здравоохранения очень актуален вопрос совершенствования лечения пародонтита у больных сахарным диабетом II типа. Пародонтит, хроническое воспалительное заболевание тканей, окружающих зубы, более распространен и протекает тяжело у людей с диабетом. В этом исследовании изучается взаимосвязь между пародонтитом и диабетом II типа, а также варианты лечения для улучшения результатов лечения пациентов. Связь между диабетом II типа и пародонтитом представляет собой серьезные проблемы в уходе за пациентами. Улучшение стратегии лечения пародонтита у пациентов с диабетом имеет важное значение для улучшения показателей здоровья и качества жизни. Продолжающееся сотрудничество между научными

работниками и медицинскими работниками важно для эффективного решения этих взаимосвязанных проблем здравоохранения.

Kalit so'zlar: Parodontit, diabet, parodontal cho'ntaklar, o'tkir parodontit, periodontit.

Keywords: Periodontitis, diabetes, periodontal pockets, acute periodontitis, periodontitis.

Ключевые слова: пародонтит, сахарный диабет, пародонтальные карманы, острый пародонтит, пародонтит.

Kirish

Parodontit - bu o'tkir yoki surunkali bo'lishi mumkin bo'lgan parodont yallig'lanishi. Parodont tishni o'rab turgan va teshikda mahkamlaydigan to'qimalardan iborat: milklar, periodont, jag' alveolyar o'simtasining suyak to'qimasi va sement. Parodontni uning bir qismi bo'lgan periodont bilan adashtirmaslik muhimdir. Periodont tish sementi bilan suyak o'rtasidagi biriktiruvchi to'qima qatlami bo'lib, uning yallig'lanishi periodontit deb ataladi.

Parodontit va II-tip qandli diabet bo'yicha asosiy tushunchalar quyidagilarni o'z ichiga oladi: parodontit - tishlarni ushlab turuvchi tuzilmalarga ta'sir etuvchi yallig'lanish holatlari to'plami, II-tip qandli diabet - insulin qarshiligiga va nisbiy insulin etishmovchiligiga olib keladigan surunkali kasallik, shuningdek, qon shakarini boshqarish - diabet bilan bog'liq asoratlarni oldini olish uchun qon glukoza darajalarini boshqarish. Parodontit kasalligini diabetli bemorlarda aniqlash va davolash juda muhimdir. Avvalo, parodontit tishlarning yo'qolishiga olib kelishi mumkin, bu esa oziqlanish va umumiy salomatlikka ta'sir qiladi. Ikkinchidan, parodontit bilan bog'liq yallig'lanish jarayonlari diabetni nazorat qilishni og'irlashtirishi mumkin, bu esa yurak-qon tomir kasalliklari kabi asoratlarga olib keladi. Shuningdek, parodontitni davolash bo'yicha takomillashgan protokollar bemorlarning hayot sifatini yaxshilashi va asoratlar bilan bog'liq sog'liqni saqlash xarajatlarini kamaytirishi mumkin. Hozirgi kunda, parodontitni davolash bo'yicha tadqiqotlar, masalan, antimikrobial vositalar, regenerativ texnologiyalar va turmush tarzini o'zgartirish kabi turli jihatlariga e'tibor qaratmoqda. Intensiv parodontal terapiya, masalan, tishlarni tozalash va ildizni rejalashtirish, qon shakarini nazorat qilishda sezilarli yaxshilanishlarga olib kelishi mumkin. Dunyoning turli burchaklaridagi yetakchi tadqiqotchilar, masalan, Toronto va Michigan universitetlaridan, parodontal yallig'lanish va diabet o'rtasidagi mexanizmlarni o'rganish bilan shug'ullanmoqda, shuningdek, maqsadli davolash usullarini ishlab chiqishga intilmoqda. Biroq, rivojlanmalarga qaramay, bir qator muammolar mavjud. Ko'plab diabetli bemorlar yetarli stomatologik parvarish ololmaydilar, bu esa parodontitning davolanmagan holatiga olib keladi. Shu bilan birga, diabetni boshqarish bilan bog'liq ravishda parodontal davolashning optimal vaqti

va usullari haqida tushuncha yetishmaydi. Bunday holatlarning individual javoblaridagi farq, standart protokollarni ishlab chiqishni qiyinlashtiradi. Statistik ma'lumotlarga ko'ra, diabetli bemorlarning 80% gacha parodontitning biror shakliga ega, bu esa yanada kuchli ong va yaxshiroq davolash strategiyalarini ishlab chiqish zarurligini ko'rsatadi. Stomatologlar, endokrinologlar va umumiy amaliyot shifokorlarining hamkorligi orqali interdisiplinar yondashuvlar bemor parvarishini yaxshilashi mumkin. Kelajakda tadqiqotlar shaxsiylashtirilgan davolash rejalariga, telemeditsina kabi yangi texnologiyalarning bemorlar parvarishiga ta'siriga va yaxshilangan parodontal salomatlikning diabet natijalariga uzoq muddatli ta'sirini o'rganishga qaratilishi lozim.

Parodontit belgilari

Parodontit milk va karashdan qonashdan boshlanadi. Kasallik zo'rayib borganida parodontal cho'ntaklar hosil bo'ladi, tishlar chayqalib, tushib qolishi mumkin.

O'tkir parodontit yallig'lanish, shish, yiringli joylar va og'izdan yoqimsiz hid kelishiga sabab bo'ladi. Og'ir hollarda abscesslar va oqmalar paydo bo'lishi, limfa tugunlari kattalashishi mumkin.

Parodontit mahalliy va tarqoq bo'ladi. 4 ta bosqich mavjud:

- Boshlang'ich: karash, qon ketish, 1 mm gacha cho'ntaklar.
- Yengil: yallig'lanish, cho'ntaklar 3-4 mm gacha, ildizning 1/4 qismigacha suyak rezorbsiyasi.
- O'rtacha: cho'ntaklar 5-6 mm gacha, tishlar harakatchan, ildizning 1/2 qismigacha rezorbsiya.
- Og'ir: kuchli og'riqlar, cho'ntaklar 7 mm dan ortiq, tishlar tushishi mumkin, suyakning to'liq rezorbsiyasi.

Diagnostika

Parodontit tashxisi ko'rik, bemorning shikoyatlari asosida va albatta rentgenografiya yoki kompyuter tomografiyasidan keyin qo'yiladi. Rentgen suyak to'qimasi rezorbsiyasi darajasini va kasallik bosqichini aniqlashga imkon beradi. Umumlashgan jarayon uchun jag'larning panoramali surati (ortopantomogramma) buyuriladi. Ba'zi hollarda parodontit sabablarini aniqlash uchun chuqur tekshiruv o'tkaziladi.

Differensial diagnostika:

Parodontit og'iz bo'shlig'ining boshqa kasalliklaridan farq qiladi. Gingivitda parodontal cho'ntaklar va tishlarning chayqalishi bo'lmaydi. Parodontoz yallig'lanishsiz to'qimalar va cho'ntaklarning atrofiyaga uchrashi bilan ta'riflanadi, tishlar esa faqat yallig'langan hollardagina chayqalib, tushib qoladi.

Periodontitni davolash

Parodontitni samarali davolash kompleks bo'lishi va kasallikning bosqichiga bog'liq bo'lishi kerak. Dastlabki bosqichlarda konservativ davo o'tkaziladi, avj olganida esa jarrohlik aralashuvi talab qilinishi mumkin.

Konservativ davolash:

- Tish cho'kindilarini olib tashlash: Mexanik, ultratovush yoki Air-flow usullari.
- Mahalliy davolash: Yallig'lanishga qarshi eritmalar yoki gellar bilan chayish, kamida 10 kun kurs.
- Og'iz bo'shlig'i gigiyenasi: Yallig'lanishga qarshi komponentli pastalar va yumshoq cho'tkalardan foydalanish.
- Antibakterial terapiya: antibiotiklar tizimli, mahalliy inyeksiyalardan voz kechish.
- Qo'shimcha usullar: Lazer va elektroforez bilan davolash.

Jarrohlik davolash:

- Yopiq kyuretaj: 4 mm gacha bo'lgan cho'ntaklar uchun, patologik o'zgargan to'qimalarni olib tashlash, antiseptik bilan yuvish.
- Ochiq kyuretaj: 5 mm gacha bo'lgan cho'ntaklar uchun, granulyatsiyalar, operatsiya maydonini ko'rish imkonini beradi, ko'proq travmatik.
- Quroq operatsiyasi: 5-8 mm chuqur cho'ntaklar uchun shilliq-suyak usti qurog'ini mobilizatsiya qilish, o'simalarni olib tashlash.
- Tishni olib tashlash: Yuqori harakatchanlikda va chuqur yiringli tarkibda, tishlarni saqlab qolish mumkin bo'lmaganda.

Xavf

Agar parodontit o'z vaqtida davolanmasa, u surunkali bosqichga o'tishi va asoratlarga olib kelishi mumkin:

- Parodontal abscess.
- Tishlarning to'kilishi.

Oldini olish

Parodontitning birlamchi profilaktikasi quyidagilarni o'z ichiga oladi:

- Og'iz bo'shlig'ining puxta gigiyenasi: Tishlarni muntazam tozalash, tish ipidan foydalanish.
- Stomatologga muntazam tashrif buyurish: Yallig'lanish sanatsiyasi, yiliga 1-2 marta professional tish tozalash.
- Prikus korreksiyasi: O'z vaqtida ortodontik korreksiya.
- Osteoporoz tekshiruvi: Agar bu holatga shubha bo'lsa.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. S. D. Qodirov. II-tip diabetli bemorlarda parodontitning terapevtik usullari. Tibbiyot jurnali, 2023
2. F. N. Asqarov. Parodontit va diabet: yangi tadqiqotlar va innovatsion yondashuvlar. O'zbekiston Tibbiyot Jurnali, 2020

3. L. R. Ismatova. Diabet bilan bog'liq parodontit kasalligini davolash: nazariy va amaliy jihatlar. O'zbekiston tibbiy jurnali, 2023
4. med24.uz

